

Dirck Adriaensz van Brouhoven, ca 1535

De verloren zonen Van Brouhoven

Van broeders en zusters, neven en nichten

Het merendeel van de geschiedkundigen gaat er van uit dat de (vermoedelijk) uit Haarlem afkomstige Dirck van Brouhoven (1479/80-1540) slechts een broer had geheten Heynric van Broekhoven († 1548). Nader onderzoek leert dat er wellicht nog een broer was geheten Jan, met een dochter Geertruyt. Ook zoon Jan Dircksz van Brouhoven (1513-1588), de bekende rentmeester van Rijnland, had wellicht naast zuster Digna nog een broer. Kleinzoons Jacob's kinderen stierven vermoedelijk op jonge leeftijd. Een speurtocht in de historie naar de verloren zonen Van Brouhoven.

Boedelbeschrijving

De oudste zoon van Dirck van Brouhoven en Heyltgen Pietersdr van Haeswinckel wordt gedacht te zijn Jan van Brouhoven. In het jaar 1513 in (waarschijnlijk) Den Haag geboren, in 1542 tot burger van Leiden aangenomen. Met hem, de vader van Foy (geboren in 1542) en Heijndrick, begint de roem van de Leidse

Van Brouhovens: hij wordt deken van het Sint Sebastiaans Schuttersgilde (1552-1565), Heilige Geestmeester (1558-1560) en op 23 juli 1561 komt hij als veertigraad in de stadsregering en op 10 november 1571 als burgemeester. Op 19 juli en volgende dagen is hij in het woelige jaar 1572 als afgevaardigde van Leiden aanwezig in de Statenvergadering te Dordrecht, de vergadering die voor het verdere verloop van de opstand zo belangrijk is geweest. Van Jan is slechts een zuster Digna bekend die trouwde met Cornelis van Teylingen.

Uit de boedelbeschrijving, die door de Leidse secretaris Jan van Hout na zijn overlijden in 1588 werd opgemaakt kan geconcludeerd worden dat Jan van Brouhoven vermoedelijk meer broeders moet hebben gehad. In het Kapittel VII over de nagelaten boeken valt te lezen dat er een getijdenboekje moet zijn dat overgegaan is op zoon Foy met aantekeningen over de broeders van zaliger Brouhoven en hun geboortedata. *Item 133a: "Van de vrouwengetyen daerinne aangeteyckent zijn de geboorten van Za Brouhoven ende van zijn broeders, mitsgaders van zijn kinderen".*¹ Deze aanwijzing deed mij al jaren geleden vermoeden dat er sprake moest zijn van meer broers en/of zusters van Jan Dircksz.

Inbrenghboek Leiden

Onlangs stuitte ik op het Inbrenghboek Leiden dat de periode 1540-1559 beslaat. Een uiterst interessante periode uiteraard, zeker als het gaat om bestudering van de Leidse tak van de familie van Brouhoven. In het inbrenghboek werden alle niet openbare onroerend goed transacties geregistreerd. In andere steden zoals Schiedam deed men dat in zogenaamde giftboeken, maar ja whats in a name. Ik citeer :

"folio 65, datum: 27-3-1551

een huysinge ende erve gelegen op Sinte Pancaeskerckgracht, mit een schuyere ende hoeren erve daertoe behorende, zulcx Heeren Heynrick van Brouhoven, priester, in zijn leven oick canonick van Sinte Pancaes collegie voors., die mitter doot geruymt ende achtergelaeten heeft.

Verkoper: Jan van Brouhoven voor hemzelven ende vervangende zijn broeder ende zuster, mit Geertruyt Jansdr. van Brouhoven, zijnder nichte.

Koper: Heere Steven Janszoen, priester ende canonick van Sinte Pancaes Collegie binnen Leyden. Belend: ene zijde: mr. Raes van Treslongue, priester, mede canonick als voeren.

andere zijde: voor: Reyer Mathijsz., stoeldrayer.

achter: Claes Jacopsz., snijder, ende Geryt Jansz., coman.

achter: an des voors. mr. Raes' erve ende an d'erfgenamen van Jan Janszoen 't Veeltgens schuyre ende erve.

Belast: is vrij.

Voorwaarden: dat Heere Steven Jansz. voors., zijne erve ende nacomelingen, in de ghevel van de voors. schuyre, responderende op Pieter die brouwersknechts erve, geen veynsteren noch lichten en zullen setten anders dan daer nu ter tijt in en staet (volgt beschrijving).

Koopsom: 740 Karolusguldens an gereden gelde.

Borgen: -- "2

¹ G.B.C. van der Feen, Noord-Nederlandse Boekerijen in 16e eeuw, 1918, Kapittel VII, nr. 133a.

² Gemeentearchief Leiden, Klapper op het inbrenghboek 1540-1559

Mijns inziens een bijzonder interessante inschrijving omdat hier voor het eerst blijkt dat Jan inderdaad een broer moet hebben gehad. Maar wie was die broer? Tevens was Geertruyt Jansdr blijkbaar zijn nicht. Zou dit kunnen betekenen dat Dirck en Heynric nog een broer Jan moeten hebben gehad? In een ander document over het bezit van Jan van Brouchoven lees ik op p. 226 dat Jan nog een nicht Clara moet hebben gehad die eerst in Leiden heeft gewoond maar nu in Antwerpen. “*Van Clara Jacobsdochter za. Brouchovens nichte tot Antwerpen, gewoont hebbende tot Leyden.. .., 11 £ haer geleent den 18 martij '77 om haer daermede te behelpen ende wat vlas te coopen*”.³ En wie is die Jacob nu weer? Ook een broer van Dirck? Ik heb onderzocht of met genoemde Jacob wellicht Jacob van Brouchoven kon worden bedoeld die griffier was van het Hof van Utrecht, kanunnik in het St.Marie Kapittel te Utrecht en overleed in 1553. Tot op heden is mij echter van geen directe verwantschap gebleken, alhoewel Jacob het wapen voert van Bac van Broecheven, een gaande leeuw van zilver op rood.

Meer waarschijnlijk, maar slechts een hypothese, is dat Claertgen Jacobsdr een nicht is via Anna Foyensdr, de vrouw van Jan Dircksz, die behalve als Van Oostermolen ook aangeduid wordt als Van Tetrode. Algemeen wordt aangenomen dat de vrouw van Hendrick Adriaensz, Ariaentgen Jansdr van Brouckhoven, in vrouwelijke lijn van het geslacht Van Tetrode afstamde. Zij had een overgrootmoeder Adriaene Jansdr van Tetrode, gehuwd met Huge Meesz. Dit echtpaar had een zoon Foy(e) Hugenz, gehuwd met Beatrix Cornelisdr [van Delff]. De laatstgenoemden hadden een zoon Gerrit Foyenz, die ook al de naam Van Tetrode aannam, en een dochter Anna Foyendr, gehuwd met Jan van Brouckhoven, de ouders van Ariaentgen Jansdr van Brouckhoven. Zowel Hendrick Adriaensz als zijn vrouw Ariaentgen Jansdr van Brouckhoven stamden dus in vrouwelijke lijn van het geslacht Van Tetrode af.⁴ Zou Clara dan wellicht een dochter kunnen zijn van Jacob van Tetrode?

Lisse

Een andere inschrijving in het rechterlijk archief van Lisse liet mijn fantasie de vrije teugel. Ik lees:

*“29-2-1592 stilo novo. Foy van Brouckhoven rentmeester van Rijnland voor hem zelve mitsgaders Wijnant Schol man en voogd van Clemeynse van Brouckhoven en Willem van Duvenvoorde man en voogd van Maria van Brouckhoven mede erfgenamen van Jan van Brouckhoven in zijn leven rentmeester van Rijnland zo in die kwaliteit als vanwege hun mede-erfgenamen verkopen Claes Corneliszn. Corsteman een woning met schuur en twee bergen, groot zijnde de huiswerf 244 roe alsmede 3 morgen 345 roe weiland, 1 morgen 312 roe weiland, 1 morgen 349 roe teelland, 3 morgen 13 roe teelland, 1 morgen 94 roe teelland en de Trompers woning geweest zijnde 1 morgen 320 roe, tezamen 14 morgen 159 roe gelegen tussen de Berchout en de Keukenduin, geheel belend NO een gemene weg genaamd de Oude Veenselaan en daaraan op de oosthoek de erfgenamen van Mr Anthonis van Dijck, ZO dezelfde erfgenamen en de Berchout, ZW Adriaen Corsteman erfgenamen en NW deurgaande de Keukenduin, onder overhandiging van de oude brieven, de eerste van 2-9-1528 door Willem Janszn. goudsmid op Jacob Willemszn. zijn zoon, de 2e van 11-9-1543 door Jacob Willemszn. op Jacob Stevenszn. van Haarlem, de 3e van 12-1-1553 door Jacob Stevenszn. op Jan van Brouckhoven, de 4e van 4-11-1553 op Jan van Brouckhoven door Vranck Dirckszn. van Brouckhoven, de 5e van 16-11-1579 door de conventualen van het Zijl te Haarlem op Brouckhoven, de 6e van 1-12-1580 verleden door Johan Pieterszn. Ocking tbv de voorsz. Van Brouckhoven, de 7e van 23-6-1580 door de Staten tbv Brouchoven, de 8e van 25-2-1586 door Wouter van Calcker curator van de boedel van Willem Pieterszn. Hazen tbv Willem Adriaenszn. Steenvoorden met transport van 6-3-1586 tbv de voorsz. Van Brouchoven”.*⁵

Wat zullen we nu krijgen? Vranck Dirckszn van Brouckhoven? Nooit van gehoord. Zou dit een broer van Jan Dircksz kunnen zijn wellicht. De context van de inschrijving laat wel één en ander vermoeden, het zou zo maar kunnen.

Jan Dircksz van Brouchoven, Goltzius 1578

³ Gegevens betreffende roerend en onroerend bezit in de Nederlanden in de 16e eeuw. N° 238. Onroerend en roerend bezit van Jan van Brouchoven, raad in de Rekenkamer van Holland en Rentmeester van Rijnland, te Leiden, 1588, p. 214 e.v., G.A. Leiden, Weeskamer n° 783K

⁴ J. F. Jacobs, Voorouders van de Leidse burgemeester Adriaen Hendricksz van Tetrode

⁵ Rechterlijk Archief Lisse, 29-02-1592

Zoeterwoude en Delft

In het morgenboek van Zoeterwoude 1542 tref ik plots ene Rijchout van Brouhoven aan:

*"Folio 326: Jan Pietersz. Capiteijn eerbaer man, eijgen zelff 27 R. Is nu Rijchout van Brouhoven, gecomen van Cornelis Adriaensz. brouwer. Is nu Floris Henricz. Houffsmith, verbouct den 19° Martij 1592. Nu Pieter Bor".*⁶

Ook weer een Brouhoven waar ik echt nog nooit van heb gehoord! Het stuk land is gekomen van Cornelis Adriaensz, brouwer. Zou dit wellicht Cornelis Adriaensz van Barrevelt, brouwer te Leiden kunnen zijn, die wel meer bezittingen in en rond Zoeterwoude had?. De Van Brouhovens en Van Barrevelts kenden elkaar immers uit de Leidse elite. Dochter Aeltgen Cornelisdr Ariens van Barrevelt trouwde later in 1569 met Heynric, de zoon van Jan Dircksz van Brouhoven. Maar wie was die Rijchout dan? Een broer van Jan wellicht, want Cornelis Adriaensz (geb. 1515) was een tijdgenoot van Jan van Brouhoven. Maar Jan had slechts één broer weten we, dus als Vranck Dircksz zijn broer is, hoe zit het dan met Rijchout. Wellicht een broer van vader Dirck van Brouhoven dan? Voer voor nader onderzoek zou ik zeggen. Het zogeheten Getuignisboek Leiden dat de periode 1581-1810 bestrijkt brengt gelukkig uitkomst. Er is hoogstwaarschijnlijk sprake van een schrijffout en bedoeld

wordt: Rijckhout van Bochoven.⁷ Ook weer opgelost.

Enkele Brouhovens waaieren later uit naar Delft.

Dochter Anna van Hendrick van Broeckhoven en Aeltgen Cornelisdr van Barrevelt, uit Leiden, trouwt 2 febr. 1592 geref. te Delft met Willem Luytsz. van Kittesteyn, vroedschap en schepen te Delft, overleden na 25 dec. 1624.⁸ Zoon Dirck Hendricksz van Broeckhoven, afkomstig uit Leiden; in 1601 oud ca. 28 jr., geb. ca. 1573, tr. 22 okt. 1589 geref. te Delft Magtelt Jansdr van IJlen. Dirck van Broeckhoven

Henrickx, 'tegenwoordich vendrich' onder de compagnie van Joncker Jan van Plettenberch, mede-erfgenaam van zaliger Cornelis Adriaensz van Berrevelt zijn grootvader van moederszijde, draagt op 1/10 deel van de lopende schulden en restanten uit de boedel aan Willem Jansz van der Meer en noemt Frans Cornelisz van Berrevelt zijn oom; mogelijk betreffen de inschrijvingen van de begrafenis in de Oude kerk te Delft van een 'kint van Brouckhoven aen de Voldersgraff' [20 juli 1596] en 'kint van Brouckhoven aen de Oude Delft' [17 juni 1598] hun kinderen. Blijkens het 'Memoriaal van de Goudsmeden' te Delft is Dirck van Bruckhoven in 1583 leerjongen bij Henrick Jansz. van Aken, samen met Corstiaan Corstiaensz. van Borssele en Gerrit Arentsz. van der Hoeh, in 1589 is hij dus zelf gildelid.⁹

Tot slot; de laatsten van een dynastie

In het Getuignisboek Leiden treffen we vervolgens ook nog een Heyltgen Jans, weduwe Jan van Brouhoven aan.¹⁰ Zou dit dan de vrouw van de oude Jan van Brouhoven, de vermoedelijke broer van Dirck kunnen zijn? Nee, dat lijkt niet waarschijnlijk gezien het tijdslot van de inschrijving (1594/96). Aannemelijker is dat wordt bedoeld Heyltgen Jans, weduwe, dochter van Jan van Brouhoven. En tot slot hebben we dan nog Jans kleinzoon Jacob Foyensz van Brouhoven, die trouwde met Emmerencia Bannings, burgemeester van Leiden en één van de rechters van Johan van Oldenbarnevelt. Algemeen wordt aangenomen dat Jacob en Emmerencia kinderloos stierven en dat klopt ook. Maar nergens in de vele geschriften lees ik dat het paar wel degelijk kinderen had, t.w. Jan (18-02-1607) en Catrijna (25-03-1608). Beide kinderen zijn Hervormd gedoopt in de Nieuwe Kerk te Amsterdam.¹¹ Zij zijn vermoedelijk op jonge leeftijd overleden, hetgeen natuurlijk een regelrecht familiedrama moet zijn geweest. Na hun dood lieten Jacob en Emmerencia hun aanzienlijke vermogen na aan goede doelen, zoals stichting van het Brouhovenhofje te Leiden en instelling van diverse maatschappelijke steunfondsen. Met hen stierf een ware dynastie uit. Alhoewel het niet vaststaat, lijkt het aannemelijk dat de vroege Brouhovens verkeerden in rijke brouwerskringen te Leiden. Er zijn aantoonbare familiebanden met Van Tetrode en Van Barrevelt. Nieuw ontsloten archiefbronnen uit Leiden en wellicht ook Haarlem zullen hopelijk binnenkort meer uitsluitsel bieden over de afkomst van de roemruchte Leidse tak Van Brouhoven.

H.L. van Broekhoven
Schiedam, 12 juni 2014

⁶ Hoogheemraadschap Rijnland, Morgenboek Zoeterwoude, Inv. nr. 8640 deel 1, 1542, folio 326 (www.hogenda.nl)

⁷ Archief Leiden, Index op de getuignisboeken, 1581-1810, Bochhoven Rijckhout van, 45 jaar E 78v. (1591 april-1594 mei)

⁸ De Nederlandsche Leeuw, 1996, p. 434 over het crimineel proces (p. 430-434) tegen vrijdenker Dirck van Brouhoven te Delft

⁹ De Nederlandsche Leeuw, 1996, p. 434 over het crimineel proces (p. 430-434) tegen vrijdenker Dirck van Brouhoven te Delft

¹⁰ Archief Leiden, Index op de getuignisboeken, 1581-1810, Jans, Heyltgen (weduwe van Jan van Brouhoven) F 175 (1594 juni-1596 juni)

¹¹ Gemeentearchief Amsterdam, DTB 39, p.115 (Jan) en DTB 39, p.148 (Catrijna)

Handtekening Diderick uit processtukken Hof van Holland, 1601